

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

з Австрії:

за цілий рік . . . 20 кор.
 за пів року . . . 10 кор.
 за чверть року . . . 5 кор.
 за місяць . . . 1/70 кор.

За границею:

за цілий рік: зі щоденною
 висилкою 7 доларів, або 12
 рублів; з висилкою двічі
 в тижні 5 1/2 долара, або 10
 рублів; з висилкою що субо-
 ти 4 1/2 долара, або 9 рублів.
 Поодинокі число по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
 бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові щодня
 крім неділь і руских свят
 о 5 1/2 год. пополудні.

Редакция, адміністрація і
 експедиція «Руслана» при ул.
 Осолінських ч. II. (партер)
 (фронт від ул. Тихої). Експе-
 диція місцена в Агенції
 Соколовського в насажі Гавс-
 мана.

Рукописи звертає ся лише
 напередне застережене.

Рекламний неопечатані в
 відлі від порта. — Оголь-
 шеня звичайні приймаю-
 ся по ціні 20 с. від стріч-
 ки, а в «Надісланім» 40 іч
 від стрічки. Подяки і при-
 ватні донесення по 30 сот.
 від стрічки.

Справа виборчої реформи сеймової.

(Δ) Вчора подали ми начерк виборчої реформи сеймової на Буковині, який там виробила стала комісія в тій цілі вибрана, а в тих днях буковинський сойм ухвалить без сумніву сей начерк закона, так що в найближній будучині вийде в жите на Буковині нова виборча ординація, яка zapewняє Русинам 17 мандатів на 63.

Тимчасом в галицькій соймі справа виборчої реформи йде вельми пиняво, а що сойм уже в суботу має бути відрочений, отже й нема на нї на полагоду сеї справи всім році. Сторонництва сеймової більшости бачать се дуже добре, що у виборчій реформі, якаб она не випала скупа чи кудя, треба буде конечно поступити ся в користь руского народу, котрий чисельно в Галичині дорівнює Полякам. Тим то проволікають під ріжними поводами сю справу, щоби ще як найдовше удержати дотеперішню перевагу і вплив у своїх руках. Недавно звїщали ми, що пос. Лясковський зголосив начерк виборчої реформи іменем сеймової правниці і се було для субкомітету добрим приводом застановити наради над виборчою реформою, щоби відждати на начерк п. Лясковського. В понеділок подали члени субкомітету такий начерк, на основі якого бажали би они виборчої реформи.

З основами начерку бажавмо познакомити нашу суспільність, а при нагоді звернемо ся і до інших начерків. Внескодавці і ризняють, що начерк сей зовсім не є викінчений, що деякі питання там остають ся нерішеними і задлятого внескодавці подають в деяких важних питаннях альтернативи. Правила згоджує ся на три прикмети виборчої реформи: загальність, тайність і пряність, але супроти вляє ся рівності. Тим способом бажав правила охоронити заможніші і більш освічені верстви суспільні від майоризації, від потоплення в повени виборців. Сю охорону має дати плюральність, або творенє двох кругів, або обидва способи разом.

Начерк правниці вважає також важною і вельми трудною справою національну обєзпечєнє (очевидно розуміє під тим перевагу польского жигла). Се бажав досягнути або творенєм округів з громад, які мають польську більшість, або пропорціональністю. Начерк числить ся з обидвома тими способами, а на котрий рішуть ся правниці, покаже ся доперва, коли кр. виділ приготувить потрібні статистичні дані.

Правиця противна надмірному помноженю числа послів. Начерк правниці задержує дотеперішні куриї в дотеперішнім числі, а тільки для великого промислу бажав утворити нове незначне представництво.

На случай помноження загального числа мандатів домагає ся правниці також помноження числа мандатів більшої власности так, щоби теперішнє відношенє 44 : 161 остало удержанє також в будучині.

Правиця є тої думки, що інші сторонництва змагаючи до загального і рівного права виборчого повинні числитися з тим, що правительство не предложило би до сан-

кції закона виборчого, опертого на таких основах як виборча ординація до держав. ради. Правиця признає право голосованя до сойму також тим, що мають право виборче до держ. ради, а опирає ся тому, щоби верстви заможніші і просвітініші, які своїм майном і образованием здобули собі вплив на прилюдні справи, не потонули серед широких верств суспільних. Одначе правниці в начерку своїм не означила близше, яким способом має бутисє забезпечено великій посїлости.

Правиця згоджує ся також на пряність і тайність виборів, хоч знає, що пряність виборів викличе великий переверот, але се му вже не може дальше опирати ся, бо заведєне пряности є давним домаганєм демократичних сторонництв і в будучині ніяк не дасть ся удержати.

Але рішучо противить ся правниці рівности, бо обстаючи при своїй програмі, бажав такої реформи, яка би зазначила різницю між верствами виборців відповідно дійсним обстанинам. В тій цілі предкладає правниці утворенє двох кругів в сільській крриї на основі майна і образования.

Отсе є головні основи начерку соймової правниці що до виборчої реформи. Так звані демократичні сторонництва польскі галицького сойму сьвятують нібито дальше на перший погляд, бо заявляють ся також за рівністю, в. пр. всепсьяки, одначе намагають ся обезпечити перевагу польского жигла иншою дорогою а іменно народним кастрамом в східній Галичині. До сеї справи повернемо в найближшій часі.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

На першій засіданю посольської палати держ. ради дня 20. жовтня знов внесе міністер скарбу предлогу про податок недвижностей, але сей начерк буде вилучений з начерку про домово-класовий податок а також податок про т. зв. приріст вартости, який буде оброблений окремо, щоби завести деякі пільги для промислу.

На першій засіданю правительство не предложить фінансового пляну, за те на однім з найближших засідань внесе бюджет на 1910. р. У виводі міністер скарбу розвине фінансовий плян, якого ідею усталено на міністерській радї в серпню і вересню. Відтак внесе міністер предлогу податку від спирту о 50 К. Лише на случай ухваленя сего податку дісталиб краї дотеперішню суму 20 мил. корон, а крім того в друге стілько на ново. Але се обовязувало б аж від 1911., бо податок спиртовий буде обовязувати аж від 1. вересня 1910. В 1910. р. отже дістануть краї з сего податку спиртового лише 6 мил. корон.

Участь країв в особисто-доходовім податку має бути оцінений на 20 мил. корон. Міністер скарбу виплатить краям сих 20 мільонів і зобовязє ся що року підвишати о 2%. Крім того краї мають одержати власні жерела доходів а іменно: додаток до податку від пива в скількості 4 К від кожного гектолітра і податок від приросту вартости. Основна ідея фінансового пляну є та, що краї на 1910. дістануть підвишку дотеперішних підмог державних о 6 мил. кор., а від 1911. будуть діставати о 20 мил. більше. Крім того правительство бажав внести в держ. радї на-

черк спадкового податку і новелю до особисто-доходового податку, котра підвишуть сей податок в виших клясах доходу, дальше начерк підвишеня податку від тантєм і від дивіденд.

Сторонництва ладять ся до нової сесії держ. ради. Др. Шустер шіч скликую парламєнт. комісією Слав. Союзу на слідууючий вторник. Ческі послы хліборобні скликані були на вчерашний день. Молодоческі послы відбули передвчєра нараду під проводом д-ра Пацака і ухвалили поступати однодушно з иншими ческими і славянськими сторонництвами і приготувити відповідні внесєня — очевидно наглі.

В Угорщині і склала ся несподівана подія, що зацікавила там політичні круги. Посол Угрон виступив із сторонництва независимців, а се можна вважати почином розкладу сего сторонництва. Пос. Угрон видав крім того відозву до виборців, в котрій зазначує, що голова независимців Кошут признає ся свому сторонництву, що у Відні нічого не осягнув і що там єго уважають хитким проводирем, котрого провадять. Дальше докоряє Угрон Кошуту, що він повежав державну правну програму і се вчипив без одобрєня сторонництва. Самостійна армія, самостійне представництво перед заграничєю тепер запєхані, а також війскові домаганя. Банкова самостійність відрочена на кілька літ а потім буде також понєхана, а цлова самостійність відрочена до 1917. р. Про виступленє із сторонництва независимців звїстив Угрон голову виборчого комітету а сей одобрив єго крок і телеграфічно заявив свою згоду в ним. Все угорське двєвникарство заговоримо про сю справу.

Недавно закінчив ся голосний політичний процес в Загребі, що тягнув ся кілька місяців і кидає яскраве сьвітло на поступованє малярських загорільців, котрі не могли собі перед Европою виставити сумнішого сьвідотва. Се, що діяло ся підчас процесу і що в тій цілі роблено, можливо ще хіба в державах, де європейська культура ще не досягла. В акті обжалованя сказано, що трійцять обвиновачених устно і письменно агітацію та через усякі товариства надумали були відорвати Хорвацію, Босну та Герцоговину й заснувати під владою сербского короля велику сербську державу. Щоби се осягнути, обвиновачені зайшли в спілку з південно-славянською революційною організацією й розкидали портрет короля Петра, виставляючи єго перед народом за законного монарха південнославянських земель. За такий злочин — говорить ся в присуді — треба було присудити головних обвиновачених, братів Прибичевичів, на кару смерти, а решту на вязницю на 10—20 років. Але суд «змидував ся» і Прибичевичів засудив тільки на вязницю по 12 років кождому, а решту на 4—7 років. 18 обжалованих увільнено. Треба додати, що все обжалованє оперто на сьвідотвах провокатора Настича, що обжаловані не мали безсторонного суду, котрий виступав якби інтересована сторона, яка бажала найти лише пляму проти славянського населєня в Угорщині, котре боре ся проти малярщєня. Малярське правительство наміряло тим способом залякати Хорватів, котрі найзавзятїше виступають проти малярщєня, але процес виявив тільки велику насилу і некультурність Малярів, а властивої мети не осягнув.

Заграниця.

В добре обдуманій спосіб виголосив французкий премієр Бріян бесїду в Періє (Peri-

gueux) яко приготуване до найблизших загальних виборів до парламенту. Бріян говорив так успокоючо і згідливо, як лише можна. Між иншими заняв ся він там соціальним питанням і доказував, що треба нові класи людности притягнути до власности і допустити їх до заряду майном. Він розпічне організацію, яка дасть робітничій класі спромогу побирати доходи з промислу. Всі республіканці можуть згуртувати ся докруги правительства в цілі переведеня реформ. Атаки зі сторони найскрайнішої лівіці і правіці прийняв він холоднокровно. Колиб они схотіли одначе їх здійснити, тоді він стане на поли битви, щоби їм загородити дорогу. Але час відповідний для згідливого діланя. Одушевлене, з яким людність приймала військо в часі великих маневрів, є найлучшою відповідію для тих, котрі твердять, що в разі нападу деякі з населеня опустять вітчизну в єї прикрім положеню. Армія є в силі, побороти всякі перепони. Найвітчина заховає свою силу, най живе і розвиває ся; она не допустить ніколи до замаху на свою славу або на своє жите. Колиб одначе дійшло до сего через який нещасний випадок, тоді всі Французи підуть на ворога, щоб боронити своєї горячо любленої вітчизни. Бесіду Бріяна прийнято окликами: „Най живе Бріян!“ „Най живе республіка!“ Республіканська печать, а навіть єї уміркована часть висказує ся вельми прихильно про сию бесіду.

У Франції знов новий ліквідаційний скандал, а було їх чимало з нагоди знесеня конгрегацій. Тепер вплинув на верх новий скандал, який сповнено при ліквідації „Grande Chartreuse“. Ціле майно монахів Картузів мало принести державним касам 13 мільонів. Після ліквідації по 4½ роках показало ся одначе, що активи білянсу „Grande Chartreuse“ виносять 760.000 франків, а пасива над 5 мільонів. А є се урядові цифри, які подає трибунал в Гренобль, що розглядає сию справу.

Картузи видавали щорічно мільон франків на добродійні цілі, а тут нараз такий сором для французского народу через сию державну крадіж. Соціаліст Вівіані, заким ще зістав міністром, заявив в парламенті, що перед знесенем конгрегацій треба щось учинити, щоби заступити се, що они доброго роблять. Але се було кидане горохом о стіву. Картузи роздавали щоденно велику масу хліба між убогах. Сей розділ знесено, але що викликало оно велике огірчене серед убогими, тож ліквідатори завели се на ново з засобів монастирских, але ограничили притім роздачу на розказ центральних властей. Тепер знов застановлено роздачу хліба майже зовсім.

Вибудували Картузи великий шпиталь для хорих з провінції. Уряджено єго після всіх вимог гігієни, коштом 1,500.000 фр. На удержане єго видавали монахи річно 80.000 фр., а в хвалі ліквідації находило там приют 4.500 хорих. Ліквідатори задумали продати і сей шпиталь, але піднесено крик навіть серед радикальних властей на провінції. До Парижа донесено, що знесенє шпитала може довести до грізних заворушень. Отже полишено єго, але замість 8.000 хорих, яких міг він помістити, дав він приют в 1908. р. лише 16 хорим, зате ліквідатори зажадали на їх удержане від ітересованих громад 40.000 фр. отже половиноу сего, що видавали Картузи на кілька тисячів хорих. Крім сего ті, що мали обовязки і службу у Картузів, одержували пенсії і доживненні ренти. Тепер се устало, а коли тамті домагали ся від ліквідаторів належитости, они признали їм слушність, але заявили, що пасива виносять 5 міль.

Трибунал в Гренобль не міг нічого порадити покривдженем, лиш ствердив, що з цілого майна Картузів не лишило ся нічого. Тепер отже всі тягарі, які для бідних поносили Картузи, мусять поносити громади. Здаєсь, будучі вибори в департаменті Ізер не дуже корисно випадають для правительства.

Галицький сойм.

Вечірне засіданє дня 12. жовтня

зачало ся ¼, 9 дальшою розправою над замкненем рахунків пропінанц. фонду за 1908 р. і прелімінарем сего фонду на 1910 р.

Генеральний бесідник проти, п. Вітос, вказав на те, що статистичні числа споживку горівки в Галичині ростуть стало.

П. Стояловский, яко генеральний бесідник за, полемізував з п. Стапінським, і виступав проти того, що ми самі пособляємо пиянству, бо ухвалюємо в бюджеті для маршалка, намісника й міністрів на репрезентацію, а як приїде двох міністрів, то зараз є чотири бенкету. Бо як би маршалок не зужив сего на репрезентацію, то всі питали би, де ті гроші? (Великий сьміх).

Відтак докоряв п. Стапінському, що край наш представляє Bågenland-ом. Деморалізацію роблять арендарі-жиди, котрих є ¾ на 25.000 шинкарів, для того він противить ся всяким опустам для пропінаторів.

П. Стапінський з великим роздратованем заявляє, що він не є пияцею, але кс. Стояловский, котрий знов признає ся, що не гордить ані вином ані пивом, але не є пияцею і застерегає ся проти такого прозвища.

Наостанку референт Абрагамович, відповідаючи бесідникам, що забирали слово в розправі, пригадав, що галицький сойм ухвалив ще в 1877 р. закон проти пиянства, проти котрого виступали німецькі ліберали. На закиди п. Куровця, що робить ся опусту пропінаторам, за служеним при виборах — заявив референт, що єї підозріваня не мають основи.

Підчас промови в подрібній розправі пос. Рітля вивязала ся горяча перепалка між сим шлоом а маршалком, котрий двічі упоминав сего посла а наостанку загрозив відобранем голосу, на що лівіца страшно обрушила ся.

В голосованю прийнято до відома звіт про замкненє рахунків пропінанційного фонду і прелімінар, а резолюцію п. Стапінського відослано до адміністраційної комісії.

Тепер слідував третій реферат п. Абрагамовича про перенесенє діяльности дирекції пропінанційного фонду на кр. виділ.

Намісник представив правительственного комісаря для сеї справи радника Брікнера. Забрав відтак слово пос. Старух і виказував, що старости і жандарми підпирають коршми, та що дирекція пропінанційного фонду пропінанцію видержавлює дідичам, котрі відступають її кому иншому за добрі зиски.

Маршалок перебив бесідникови, щоби держав ся річи.

П. Старух заявляє, що говорить до річи, бо в звіті комісії висловлена подяка дирекції пропінанційного фонду за дотеперішну діяльність, отже можна критикувати сию діяльність. Бесідник буде глосувати за законом в надії, що кр. виділ буде стояти на сторожі інтересів права й просьвіти.

По промові пос. І. Саадуляка, закон ухвалено.

По полагоді сеї точки зійшов з трибуни референта экс-міністер Абрагамович, а війшов другий экс-міністер Коритовский.

П. Абрагамович (з усьміхом): Як то міністри змінюють ся.

П. Коритовский (також з усьміхом): А так! Один відходить, а другий приходить!

П. Коритовский реферував предлогу про збільшенє концептових рахункових й касових урядників в кр. виділї.

П. Стояловский домагав ся більше сил в бюрі громадскім, робучих урядників.

П. Куровець домагав ся установаєня урядника для контролі рад повітових.

П. Макух зазначив, що адміністрація краєва за дорога. Дальше домагав ся, щоби урядників вислано за границі Галичини на студії та щоб посади обсаджувано на основі конкурсу, аби уможливати також доступ туди й Русинам.

Референт Коритовский відповів, що кр. виділ по змозі буде вести контролю повітів і громад. Адміністрація Галичини не є зовсім дорога. В Чехах відділ пива веде 151 урядників а у нас тільки двох.

Знесенє комісії ухвалено.

П. Майс реферував про засноваєне оселі поправчої для недолітків хлопців і дівчат в Прядільниці та поставив іменем комісії адмін. резолюцію на зятягненє позички на ту ціль у висоті пів мільона корон. Поправчий відділ для дівчат тоді розпічнуть будувати, коли прави-

тельство дасть на се найменше 40% підмоги.

П. Скварко закинув комісії, що звіт недовкладний і незгідний з дійсним станом річий, та критикував адміністрацію кр. виділу що до ґрунтів у Прядільниці.

Маршалок переривав бесідникови, що не говорять до річи.

П. Ганчаковский домагав ся, щоби перед улаженем поправчої оселі ваділ кр. перевів студії над улаженем таких закладів за границею та взяв під розвагу засноваєне закладу примусової праці для повнолітних переступників.

Розправу замкнено, а відтак яко генеральний бесідник проти промовляв п. Стояловский, за п. Яблонський, (котрому відступив слово пос. Думка). Бесідник подякував єму за те і за протестував проти поведеня маршалка з п. Рітлем.

П. Саре предложив внесенє в справі будови заведеня для божевільних у Кобежинї.

По промовах пл. Содомори і Курівця прийнято внесенє.

При голосованю домагав ся п. Старух, щоби маршалок сконстатував комплет.

Маршалок: Палата в комплеті!

П. Старух: Протестую проти сего. Пан маршалок не обчислив голосів, а тільки так собі сказав.

Маршалок: Полишаю пов. посла в тім погляді, що нема комплету. Колиж віймово в сій справі мій погляд рішає, тож ведім дальше паради.

Мотивували відтак наглі внесенє.

П. Гурский з візванем до правительства, щоби перевело переговори з пруским правительством про обезпеку сезонних робітників. Відослано до адмін. комісії; п. Винничук про засноваєне рускої 4-кл. школи в Ямниці (пов. Ставіславів). Відослано до шкільної комісії.

Після відповіді маршалка на закид п. Яблоньского і заяві ц. Яблоньского маршалок о 12. год. в ночи замкнув засіданє і назначив слідуєче засіданє на середу о 10. год.

53 те засіданє дня 13. жовтня

почало ся по ¼, 11. відчитанем петицій.

Пос. Винничук поправ петицію про підмогу для рускої захоронки в Ставіславові; пос. Макух — вдови по учителю, пос. Скварко — товариства жіночої бурси в Коломиї о підмогу.

Наглі внесенє поставив пос. Макух з візванем правительства до розсліду надуживань шкільних властей на полі народного шкільництва.

Інтерпеляції внесли: пос. Левицкий що до руских рівнорядних клас в Кутах і поведеня окружної шкільної ради в Дрогобичи з рускими учителями; пос. Макух в справі стабілізаціі учителя Николая, в справі відмови староства в Сокалі студ. прав Лілі Содогубови права відбувати однорічну війскову службу на державний кошт, в справі конкуренційного датку на латинський костел в рускій громаді Поршиї і в справі поведеня з учительством окружного шкільного інспектора Кароля Фалькевича в Дрогобичі; пос. Думка в справі поведеня залізничного урядника з Русинами і надужитя жандармів в Олеші Богородчанах; пос. Олесницький в справі урядованя управителя школи в Тшпківцях; пос. Винничук в справі регуляції Гнилої Ліпи.

Перед дневним порядком висловив жаль пос. Олесницький, що послї одержали дневний порядок ледви на чверть години перед почином засіданя, а дізнають ся з него, що зараз на початку є справи дуже важні, до яких треба було приготувити ся. Вправді вчєра о годиві пів до першої по півночи оголосав маршалок дневний порядок, але годі жадати від послів, аби в такій порі мали ще так сьвіжу память і могли зятямити собі цілий дневний порядок. Бесідник просить, щоби в будучині одержували послї дневний порядок бодай на дві години перед почином засіданя.

По приступленю до дневного порядку реферував п.с. Онишкевич справу вилученя Яремча з громади Дора і утвореня з него самостійної адміністраційної громади і поставив внесенє, щоби палата приступила до другого читаня.

Сєму спротивив ся пос. Олесницький і поставив внесенє, щоби відіслано справу до громадської комісії.

В голосованю внесенє упало і палата при-

ступила до другого читання. Відтак прочитав референт начерк закону і почала ся розправа.

Пос. Старух противить ся вилученю Яремча з громади Дори, бо се було би з кривдою селян. Знаю громаду Дору, бо пробував в ній 4 роки. Ще перед кількома роками не було присілка Яремча. Тепер там побудували пани-літники свої вілли, котрі творять вже присілок Яремче. Тепер тим панам забагло ся мати окрему громаду та поділити ся майном громади. Се було би великою кривдою мешканців Дори. Руский клуб голосувати ме проти сего закона.

По замкненю розправи промовляв яко генеральний бесідник проти пос. Макух і вказав на те, що в таких місцевостях як Яремче, для приємностей гостей мусить бути освітлене улиць, савітарні улаждения і т. д. котрі накладають на громади великі кошти, а се повинні би поносити пани-літники. До того ще нарид деморалізує ся, розпинає і вироджує.

Бесідник за пос. Ганчаковський думає, що годі противити ся виділеню Яремча від Дори, коли сего домагає ся і Яремче і Дора.

Референт п. Онишкевич вказав на користь для краю і для місцевого населеня з нової самостійної кліматичної стації в східній Галичині, якою буде Дора.

В подрісній розправі над 1. артикулом, пос. Сандуляк вказав на те, що розділ все не де до руїни, нова громада Яремче, зложена з чужинців, що пробувають там літом, упаде.

При 3. арт. поставив поправку пос. Олесницький, а при 4. і 5. пос. Старух. В голосованю відкинено всі поправки. Пос. Старух зажадав від маршалка при однім голосованю, щоба ствердив відношене голосів.

Маршалок: (по хвилині) за 13 голосів, проти 73.

Пос. Старух: Так само як вчера, нічо не змінило ся

Маршалок: Богато є річий, що не змінили ся, отже й се так само.

Відтак прийнято закон в другім і третім читаню.

З черги прийнято в 3 читанях закон про дозвіл громаді Гусятин на підвишене громадских оплат від горячих напиків. Слідувало внесенє пос. Стефчика що до кр. закона про заводову організацію рільників, котре відославо до аграрної комісії. Відтак предложив п. Гупка звіт банкової комісії в справі підвишеня поруки краю за вкладки ощадности до суми 40 мил. кор. і зміни статута кр. Банку.

В розправі над сим звітом пос. др. Левицкий зазначив, що з нагоди вразд банкової комісії над сею справою деякі круги зпоза комісії вважали сю справу завною довіря до банкової дирекції і закинули дирекції, що она висуває Русинів. Дирекція не відносить ся сторонничо супроти Русинів, але ставить руским сторонам дуже строгі услія. З причини чисто економічних і річевих буде руский клуб голосувати за внесенями комісії.

П. Стефчик жалує ся, що населене західної части краю користає з позичок менше, як східної Галичини. На 150.000 селяньских позичок гіпотечних є 130.000 уміщених на сході.

По замкненю розправи генеральний бесідник проти пос. Олесницький заявляє, що числа наведені пос. Стефчиком на доказ переваги східної Галичини що до позичок є односторонні і невірні. Число позичок для східної Галичини обнимає богато осіб польської народности; східна Галичина є більша від західної обшаром і населенем. Крім того остерігає бесідник кр. Банк перед ризикованими підприємствами, як се дораджує пос. Стефчик.

Генеральний бесідник за п. Мілевський заявив, що з шадничих кас є на сході 24 а на заході 23, сума вкладок виносила 136 мільонів на сході а 131 на заході. Гіпотечний кредит в шадничих виносить загалом 174 мільонів, з того 93 мил. в західній а 80 мил. в східній. Повітові каси шадничі західної Галичини виказують 2,600.000. Політика в банковій управі не може мати місця. Крім того бесідник признає справе-

дивіть пос. Олесницькому, що треба поступати осторожно.

По фактичнім спростованю пос. Стефчика прийнято внесеня комісії.

В розправі, яка відтак розпочала ся про підвишенє дотації для рентових осель на 10,000.000 К, поставив пос. Ганчаковський резолюцію з зазивом до правительства, щоба завело однопілу практику судів при злуці в одно гіпотечне тіло парцель, положених в ріжних катастральних громадах.

Пос. Олесницький вказав на се, що дотеперішня діяльність рентових осель не пішла на послуги польским цілям і заявив, що доки ся інституція буде безсторонна, може числити на піддержку Русинів.

Бесідник поставив резолюцію, щоба кр. виділ застановив ся над збільшенем урядників бюра рентових осель ради поспішнійшої єго діяльності.

Внесенє комісії і обі резолюції прийнято.

Пос. Єнджейвич предложив звіт комісії про укравленє доріг.

Пос. Т. Старух домагав ся укравленя доріг з Козови до Кривого, з Божикова до Потупор і збільшеня контролі, та усуненя надужить дорожників і доїзду до Золотої Слободи.

Докінченє звіту подамо в слідуючім числі.

Просимо відховити передплату.

НОВИНИ.

— Календар. В п'ятницю: руско-кат.: Киріяна, Юстини; римо-кат.: Ядвиги. — В суботу: руско-кат.: Діонізія; римо-кат.: Галя Фльор.

— Цісар уділив із своїх приватних фондів 600 К запомоги гр. кат. комітегові парохіяльному в Рогатані на відновленє тамошної церкви.

— Відгомін замаху на цісаря. Цісар Франц Йосиф прийме нині на окремім послуханю п-ню Марию Тропш, жінку будівничого Тропша. П-і Тропш, яко 13-літня дівчина дня 18. лютого 1853. р. була сьвідком хвилі, коли різник Ельтенрайх спіймав Лібеніого по викованю ним замаху на цісаря. Ельтенрайх після був тоді малу Тропшівну по поліцію. Цісар дізнавши ся, що п-і Тропш жив, казав покликати єї на окреме послуханє.

— Інаугурація шильного року на львівськім університеті відбула ся нині після богослуженя, яке відправив єп. Бандурский в костелі св. Миколая. Ректор а унів. д-ра Гломбінського привітала польска молодіж оплесками, почім він виголосив інаугураційну промову. Сама промова вирала млаво. Др. Гломбінський був очевадно сконстернований тим, що не прибули на інаугурацію ані намісник, ані краєвий маршалок. В промові обстоював бесідник за польским характером львівського університету, причім зазначив, що вповні розуміє амаганє рускої молодіжи до осягненя своєї власної сьвятій наук, однак надіє ся, що она буде стреміти до того „godziwym środkiem“. А поки руский нарид не осягне свого власного університету, „będziemy i nadal przyjmowali ruską młodzież w murach naszego uniwersytetu, będziemy ją traktować sprawiedliwie jak polską młodzież“, що дай Боже, аминь! Замітимо, що останній вибір ректора був актом чисто політичним, бо видвигнуто на се становишко чоловіка, що від кількох літ нічо сьвітлого ані з наукою, ані з університетом не мав. При сій нагоді зм'янено людай не в порівнаню більше заслужених, які не спроневірили ся науці, старших в службі, між ними і одного Русина, проф. д-ра Стебельського. Після промови д-ра Гломбінського виголосив проф. Грабський нечувано скучний і абстрактний вивід. На інаугурацію прибули архієп. Теодорович, Бантурский і репрезентанти державних властей. З рускої капітули не було сим разом нікого.

— В Самборі посвячено в четвер новий будинок суду. При тій нагоді перший промовляв радник будівництва Шковрон, потім радник двора і президент окр. суду самборського Тустанюський, а вкінці президент висл. суду краєвого др. Тхоржвицкий. Останній бесідник пожелав, щоб з нового будинку все виходила правда і і справдівість, та щоба члени того суду так

том і оминанем чинної участі в політичних і національних борбах, удержали все вповні загальне і безмежне довіре до своєї безсторонности. До сих слів дописуватель Dziennik-a polsk-ого причезив і свою латку, додаючи: »Коби ті словл зрозуміли суди! — Русини!». Очевадно, що сеї замітки тут ні пришити, ні прилатати. Dziennik р. бачить чуже під лісом, а не бачить свого під носом.

— 3 москвичівського шатра. Від коли почала виходити Дудикевичівска „Прикарпатская Русь“ настало між гал. москвичами крайне безголове „Галічанін“, що мав 400 платних а 400 безплатних читачів, мусів поділитися ними зі своїми конкурентами і очевадно відступив „Прик. Руси“ сих послідних читачів. Між обома часописями почали ся переґони в московским патриотизмі, та впоюване в своїх читачів присяги про додержуване „русско-народних начал“. Ціль обох дневників однакова. Головно ходить їм о своїх покровителів. Лекше се здобути „Прик. Руси“, яка від разу станула на самим верхку „русских начал“. „Галічанін“ лявіруючи доси між „началами“ опинив ся тепер над дилемою: бути або небути. Єго видавець і начальний редактор Осип Марков знохав письмо носом і маючи за пазухою каменяцію, зрік ся видавництва. „Галічанін“ перейшов отже з нинішнім днем в руки „пайциків“. „Пайцики“ — читаємо в останнім числі „Гал.“ — всь люди твердаго толка и убьденные исповѣдники русско-народных начал“ вибрали видавничий комітет, який буде вести часопись в дотеперішнім дусі, а редактором остає п. Ос. Марков. — Соймовий „Русский клуб“ викинув д-ра Дудикевича зі свого складу, поки він не очистять ся з поробленних єму замітів. За Дудикевичом „вибилять ся“ з „клуба“ Миронюк Заячук, приятель Дуд-а, і о. Колпачкевич, котрі тепер стали „дикими“.

— Сумний образ байдужности осьвічених Українців подає дописуватель „Ради“ в Житомира (на Волині). »І тяжко, і соромно дивитись на ту байдужність, яку виявляють наші житомірські Українці. Є у нас „Просьвіта“ але навіть президиї її цілими місяцями не вважає потрібним зібрати ся. Рядова братія тільки стоить у списках, а насправжки ніколи і не заглядає до „Просьвіти“. Про членський внесок і питати годі. Тих нужденних кілька карбованців вкладки втягнути в нашого члена майже неможливо. Звичайно, при такій байдужности членів ніякої користі з нашої „Просьвіти“ нікому нема. Наші Українці себе винувати і не думають, а посилають ся то на „незалежні обставини“ то на „брак відповідних сил“ і т. и. Як нема сили на щось більше, про теж таки можна робити якусь маленьку роботу. От хоч би уряджувати вистави, збирати етнографічні та археологічні матеріяли для музею; відчинити українську читальню і т. и. Робота знайде ся, аби тільки було бажанє робити. А того бажаня на жаль у житомірських Українців зовсім не видко. Через свою байдужність они, можна сказати, прогавили лучший час для відкритя в Житомирі українського клубу; ніяк не зберуть ся відчинити українську читальню, на яку дозвіл давно вже мають. Велика відповідальність падає на наших громадян, тим більше, що ґрунт для українства в Житомирі дуже вдячний“. — Миж з свого боку додамо, що крайна пора взяти ся до просьвітної роботи поміж селянством, щоба не було таких соромних пригод, як з портретами Щенченка, як недавно писано було в листі з Волині до „Ради“.

— Сойм а гігієна. Найздоровіший сон є перед півночю і хто бодай годину не переспить перед півночю, то хотий би відтак не знати як довго спав, то буде не виспаний і буде виглядати як змучений. Про потребу сну перед півночю заявляє ся вже давно лікарські озаги. Противно поступає галицкий сойм. Вечірне зглядно нічне засіданє кінчить ся звичайно по півночі. Рано посли не виспані, а в ночи заспані і если би не руска обструкція та не гумористичні „двішенруфи“ о. Стояловського, то правица би задрімала. До того як ранішнє (о 10. г.), так вечірне засіданє (о 8. год.) спіаняють ся о пів години, а засіданя отвирає маршалок при порожних лавках. На вечерашнім вечірнім засіданю при отвореню не було на лавках правиці ані живої душі.

— Мішані супружества в Росії. Синод рішив, що в Росії будуть дозволяти на мішані супружества лише в виїмкових випадках і то під условиною, що діти з тих супружеств будуть виховувані у православній вірі.

— Дрібні вісти. Канцелярія Р. Тов-а педаґ. у Львові перенесена до власного дому при ул. Мохнадкого ч. 12. Урядові години від 8—1 і від 3—6. — Пос. др. Трильовський буде складати посольський звіт дня 17. с. м. о 1 год. в салі „Нар. Дому“ в Коломиї.

Поручає ся склад церковних парамехтів у Львові, ул. Руска ч. 8.

ВОЛОДИМИРА УСЦЕНЬСКОГО (давнійше Сложарский і Успенський)

Цінники на жаданє даром і franco.

Посмертні [†] оповідістки.

— Христіна Сальвицна, вдова по пароху в Мавковичах, упокоїла ся в домі свого сина о. Аїтала, дня 11. с. м. в 93. році жытя. В. Г. п.!

Марія Родзевичівна.

Ніч.

Переклав Михайло Слобода.
(Дальше).

— Колиб я між більше людьми ріс, може й умів би се — почав знов сумно — але мене годував ліс, я дивив ся на звирину, але ніколи не бачив, аби в гнізді чи берлозі sameць убивав самицю, або кривдив її. Я свою силу шанував, але на слабу я її не мав. А ніченька инакше говорила. Пожалував тебе божевільну, поїхав знову, без злого слова — і назад собі взяв. Але став вже як неживий, без ніякої розради, ні віри. Добра думка не задержала ся в голові, уста забули сьміятися, а у моїх очах світ якийсь сірий, сумний, неначеб осінь не сходила ніколи ні з неба, ні з землі. А я — і я тоді рішив зробити кінець. Я вже знав певно, що тебе не викуплю у Матвія ні просьбою, ні грьозбою, ні ласкою, ні кровю і перестав бороти ся із злого долею. Судило ся. Він милійший тобі, той, що від тебе вертав до жінки, той, що тебе брати не хотів, тільки грав ся і пісні співав, той, що таких як ти, має багато — на кождий день нову, а із кождою насьміває ся перед жінкою. Але він тобі найліпший, любиш его, як, я тебе! Що ж робити!..

Навчив ся я повторяти ту думку так довго, аж мені душу роздерло до решти, аж поборов вже зовсім те горе і сором і жаль, наче завмер з болю.

Треба зробити кінець. Так — вже пора. Одного з нас за багато на сьвітї.

Думав я себе убити, то ти й так не дійдеш до Матвія через его жінку! Думав ему зробити смерть, але се була луста думка, я прогнав її. А про тебе і подумати не міг, ні, ні. Зима тоді була на землі і ти була у мене в хатї. Своєї любови я позбути ся не міг, душу вбив, біль убив, а се все жило — жило!

Аж прийшла весна. Ти плакала по кутам, очи у тебе блудні, аж висохла з якось жури. Що дня я вертав з ліса неспокойніший, чи застану тебе еще, аж — коли збігла крага, одного вечора дявлю ся — нема тебе. Ти сама видала на себе суд!

— Яків суд? — спитала Марійка піднімаючи на него очи і нагло поблідла.

Стояв перед нею у повні місяця, понад еї голову глядїв на бистру воду. З далека зачорнів як марево спокійний витрак — Яків нагло звернув на право у чорний, тісний просмик.

— Се не наша дорога! — скрикнула і підняла ся.

— Не наша, тільки твоя! — відповів. Буде тобі близше заллести із відель до твого Матвія.

Молодиця порушила ся, стала пильно дивити ся на берїг. Вибирала місце, де вискочити і утечи.

Яків може й порозумів се, бо усьміхнув ся на пів з погордою, на пів сумно.

— Так так, Марійко, утечеш від доброго, що любив тебе, доїдеш до хабаля, що забавляє ся тобою; та не втечеш від кари, не доїдеш до своєї смерти у старости. Здожене тебе суд, гей здожене!

Говорив поволи, спокійно, із певністю свого заміру. З обох сторін був торфовий берїг, безодня, трясавиця, а серединою глибина. Місяць йшов темер боком при них, злягла іще більша тишина, бо на дикім болоті навіть птиці не грали. Деведе немов іскорки ясніли на торфі сьвятоїванські хробачки, а в тишинї відзивали ся не знати й звідкиля з води, чи з воздуха якісь здавлені вітхненя, тривожні перешіптуваня, глухі зойки, шелестя, які радше душа відчувала, чим змисли.

Деколи білий клуб мраківин творив над водою якісь фантастичні постати, які розбігали ся перед човном, ховали ся у закутках, а по заду висували ся знов на середину і гнали тих двох по филї як духи, як злові марева топельників.

Марійку обняла грізна тревога. Она чула, що до неї зближав ся щось лихе, неминуче, що се оно так шепотить і зойкає і сьмієть ся в тишинї. Дрожала і замикаючи очи горнула ся до двох човна. Яків здавало ся теж слухає і розуміє. Его лице деревіло із кождою хвилиною, а віт виступав на чоло; боров ся іще з остатками свого страшного кохавя, в душі чув іще просьбу о милосерде. Але ніченька і тишина вже зле радиди ему, він кріпшав у своїому рішеню.

Із вушного русла човно вбігло на простїр

ширший, дуже чорний, голий. Ростин вже не було, дрібні вири булькотили, крутили ся мов амїї і кидали білу піну.

І знову почав глухим голосом:
— Заявала сьвіт ти мені, а я тобі. Ні для мене ти будеш, ні для кого. На що тебе на сьвітї? Треба скінчити. Треба мені стратити тебе, а тобі успокоїти ся. Судило ся. Буду без тебе як тіло без душі, а ти без мене так само. Сегодня поилив я по тебе в останне. Тепер тобі волю дам — ріка пливе до твого села, повернеш під Матвієву хату. Вільно буде тобі пестити его, цілувати, вільно співати в ночі під віконцем. Тепер вже я ему тебе на віки віддам.

Поклав весло, зза пазухи витягнув хустку, на ківцях гарно мережану, довгу.

— А що ти присягала бути мені жінкою, то я в отсїм супружїм завою справлю тобі сїй празник.

Човно закрутило ся на вірі, майже пристануло на місци.

— Якове! — скрикнула Марійка — дай мені жити!

— А ти дала мені? — сказав, наближаючи ся до неї.

— Розбишако! Потворе! нуєти! Ратуйте!...
(Кінець буде).

Телеграми

з дня 14. жовтня.

Відень. Цсар прийняв вчера по полудні на окремім послуханю міністра заграничних справ гр. Еренталя.

Відень. Кружить чутка, що з причини змагань Німців в справі признаня вімедкої мови яко урядової, оба чеські міністри Браф і Жачек уступлять з кабінету.

Льондон. Тутешні часописи питають, де подїв со російський цар? В Львадї его нема, а ходять вісти, що він перебуває вже в Раконїджі на замку італійского короля.

Кураційний і дезеровий виноград,

найкрасшої якості, з великими ягодами, солодкий, щоденно сьвіжий з пня, 5 клгр. — 3 К. Мід природний чистий 5 клгр. 6 К 50 с.

L. Altneu, Versecz 4, Ungarn.

89 (8—15)

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензацийна програма

від 1. до 16. жовтня 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлене В недїлі і сьвята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятницї High-Life представлене. Білети вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

5.500

нотаріяльно потверджених сьвідоцтв від лікарів і приватних людей доказують, що

КАЙЗЕРА

Brust-Caramellen

з трема яличками.

Найкорше усувають

КАШЕЛЬ

хрипку, замулене, катар, дихавицю і конкюш.

Пакет 20 і 40 сот. Доза 80 сот.

Дїстати можна у всіх аптиках.

90 (1—24)

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Білїньского в Збаражї.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Севяї, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвячениках.

Держім ся покликку:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадницї почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дїм).

приймає обезпеченя будинків, збіжа і знрядїв господарских, від шкід огневих під корисними услївами, числить умірковані премїи за обезпеченя,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарї,

удїляє обезпеченим членам з річної надвижки зворотї.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Полїси „Дністра“ приймає при позиках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицка Каса Ощадности, Руска Щадниця і инші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товариствї взаїмних обезпечень в Кракові. Інформації до обезпечень удїляють агенції „Дністра“.

Зголосшеня письменних господарїв о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де еще не робать инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 виносять: Фонд резервовий і резерва премїй К 1,865.540 —; инші фонди К 458.564 —; разом К 2,324.104 —

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—3.

Розклад залїзничих поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станіславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любїня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рави рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янона	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30†	8:35B
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Курович	—	—	11:19	—	9:39
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39
Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	8:12	7:35	12:45
Гашева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станіславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	8:00	9:05	—	3:40	10:45
Любїня	8:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рави рускої	6:14	11:05	—	—	11:35B
Янона	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	2:30B	5:50†	8:34B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:10
З Підзамче:					
До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Курович	—	7:13	—	2:52	—
Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспїшні поїзди печатани товстим друком. — *) Лише в недїлі і сьвята від 10/10 до 15/10. А) Лише в недїлі і сьвята від 1/1 до 21/1. — Б) Лише в недїлі і сьвята від 1/1 до 20/1. — В) В недїлі і сьвята а від 1/1 до 20/1 щоденно. — Г) Щоденно від 1/1 до 21/1. — З) Лише в недїлі.

